

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	2
2. Gençlik tanımı.....	3
3. Gençlik hakları ve yerel gençlik politikası.....	4
4. Gençlik katılımı.....	6
5. Toplumsal cinsiyet, genç kadınlar ve genç LGBTİ+'lar.....	7
6. Genç istihdamı.....	9
7. Beceri geliştirme ve kültür sanat.....	10
8. Barınma.....	11
9. Sağlık ve psikososyal destek.....	12
10. Çevresel sürdürülebilirlik ve adalet.....	13
11. Sonuç ve değerlendirme.....	16

1. Giriş

Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), “Üretken Belediyecilik” başlıklı 2024 Yerel Seçimleri’ne ilişkin beyannamesini yayımladı. Toplam 27 sayfadan oluşan beyannamede, toplam 30 kez “genç” kelimesi yer almaktadır.

27 sayfalık bu gibi görece kısa bir beyannamede 30 kez “genç” geçmesi MHP’nin beyanlarında gençliğe detaylı yer verdiği izlenimi taşısa da, detaylı bir inceleme sonucunda bu beyanların gençlerin karşılaştığı ekonomik, sosyal ve politik yapısal sorunları gençlik hakları temelli bir yaklaşımla ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir biçimde çözüme ulaştırmada oldukça etkisiz kaldığı ortaya çıkmaktadır.

Bu ana argümanı detaylandırmak üzere inceleme 9 ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; gençlik tanımı, ii) gençlik hakları ve yerel gençlik politikası, iii) gençlik katılımı, iv) toplumsal cinsiyet ve genç kadınlar, v) genç istihdamı, vi) beceri geliştirme ve kültür-sanat, vii) barınma, viii) sağlık ve psikososyal destek ve son olarak da ix) çevresel sürdürülebilirlik ve adalet şeklindedir.

2. Gençlik tanımı

Gençlik politikalarının değerlendirilme ve tasarlanma süreçleri, elzem olarak bir gençlik tanımının yapılmasını içerir. Bu tanım içerisinde hangi gençlik gruplarının ne derecede dahil edildiği, “genç” derken hangi gruplara ve bu grupların hangi özelliklerine atıf yapıldığı, hangi grupların gençlik tanımının dışında bırakıldığını değerlendirmek, bahsi geçen gençlik politikalarının kapsayıcılığı ve etki alanı açısından önem taşımaktadır. Gençlik homojen bir grup olarak tanımlanmamalı ve farklı gençlik gruplarının farklılaşan özellikleri üzerine düşünülmelidir. Ayrıca, gençlik ve yetişkinlik kavramlarının toplumsal olarak değişkenlik gösteren kavramlar ve oluş biçimleri olduğu, bu bağlamda gençlik ve yetişkinliğin yetişkin iktidarı altında kurulduğu¹ unutulmamalıdır.

MHP beyannamesinde gençlik tanımına ilişkin ifadelerden bazıları şöyledir:

Gençlerimiz ve çocuklarımız aileden ve geleneksel değerlerden koparılmakta, önlerine çıkartılan hastalıklı rol modeller sebebiyle kendi örfüne, ailesine ve değerlerine hatta cinsiyetine yabancılaştırılmak istenmektedir.

Türkiye’imiz genç nüfus açısından büyük bir hazineye sahiptir. Elbette bu hazine istikbal ve istiklalimizin de haznedarıdır. Güvenli, gelişmiş ve huzurlu bir gelecek öncelikle Türk gençliğinin eli, emeli ve erdemleriyle yeşerip güvenceye kavuşacaktır. Esasen çağa ve zamana yönelik mesajlarımızın taşıyıcı kolunu gençlerdir.

Gençleri “büyük bir hazine” olarak tanımlamak, “milli, manevi ve geleneksel değerleri” bu tanımın içine dahil etmek, ideal bir gençlik çerçevesi çizen “gençlik mitini” yeniden üretmektedir.² Bu gençlik miti içerisinde gençlik, tarihsel ve toplumsal koşullardan etkilenmeyen, ihtiyaçları ve talepleri değişmeyen, farklı toplumsal gruplarla kesişiminde farklılaşmayan bir grup olarak tanımlanır. Bu tanım içerisinde gençler homojen bir kitle olarak ele alınırken bu tanıma uymayan gençlere, tehlikeli ya da sorunlu gibi olumsuz özellikler addedilir. Böylesi gençleri öznellik ve failliklerden uzak ele alan bir yaklaşım yerine gençleri oldukları gibi ele alan bir yaklaşım hak temelli bir gençlik politikası için temel koşuldur.

Öte yandan, beyanların bir kısmında gençler ve çocuklar birlikte alınmıştır. Bu durum, gençliğin yaş olarak ne zaman başlayıp ne zaman bittiğine dair karışıklıktan kaynaklanıyor olabilir. Farklı devlet kurumlarının yanı sıra farklı uluslararası kuruluşlar da bu konuda bir fikir birliği göstermemektedir. GoFor, gençliğin biyolojik bir kategori yerine toplumsal bir kategori olduğunun ve yetişkinlikle ilişkili olarak kurulduğunun bilincinde olarak gençliği 18-30 yaş

¹ Kurtaran, Y., Nemutlu, G., & Yentürk, N. (2008). Gençler hakkında, gençler için, gençlerle. N. Yentürk, Y. Kurtaran, G. Nemutlu (Ed.), *Türkiye’de gençlik çalışması ve politikaları* içinde (3-22. ss.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

² Lüküslü, D. (2008). Günümüz Türkiye gençliği: Ne kayıp bir kuşak ne de ülkenin aydınlık geleceği. N. Yentürk, Y. Kurtaran, G. Nemutlu (Ed.), *Türkiye’de gençlik çalışması ve politikaları* içinde (287-298. ss.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

aralığı olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede, 18 yaş altında bulunan çocukların 18-30 yaş arasındaki gençlere göre farklılaşan sorunları ve ihtiyaçları bulunmaktadır. Gençlik ve çocukluk kategorilerinin birleştirilmesi, bu farklı ihtiyaçların ve nüans farklılıklarının politika süreçlerinde görünmez hale gelmesi riskini taşımaktadır. Bu ve benzeri ayrımlarda, çocuk ve gençlik örgütlerinin yanı sıra alanda çalışan uzmanların politika yapım süreçlerine katılması önem taşımaktadır.

Ayrıca, MHP beyannamesinde gençlere dair beyanlarda sıkça yenilenen “gençlerimiz” vurgusu, yukarıda çizilen çerçeve içerisinde, metnin ve ilgili politika vaatlerinin yetişkin bakış açısını vurgulamaktadır. “Gençlerimiz” vurgusu, gençleri özne olarak değil, nesne olarak konumlandırmakta; gençleri yetişkinlerden bağımsız eşit yurttaşlar olarak ele almamaktadır. Ayrıca, bu söylemsel düzlem, Türkiye’de devletin gençlik politikalarında sıkça karşılaştığımız üzere, gençleri yetişkinlerin bir uzantısı ve devlet tarafından korunup kollanması gereken bireyler olarak görmektedir.³

Beynamede gençler, tehlikeli ya da tehlikelere açık bir toplumsal grup olarak konumlandırılmaktadır. Bu yaklaşım, Anayasa’nın 58.Maddesi’ni takip eder niteliktedir:

... Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

Gençlerin ihtiyaç ve taleplerine değil sorunlara odaklanan, gençleri eşit yurttaşlar olarak konumlandırmak yerine korunmaya muhtaç bir grup olarak konumlandırılan bu yaklaşım, gençlerin özgürleşmesi ve kendini gerçekleştirme önünde engel oluşturmaktadır.⁴

3. Gençlik hakları ve yerel gençlik politikası

MHP’nin gençlik hakları ve yerel gençlik politikası ile ilişkilendirilebilecek beyanları aşağıdaki gibidir:

[...] çocuklar ve gençler başta olmak üzere her yaştan insanımızın spor yapmasını sağlamak için yeni spor alanları inşa edeceğiz. Mevcut tesislerin imkan ve kapasitesini artıracamız.

Çocuklarımızın ve gençlerimizin güvenli ortamda ders çalışmalarını temin için her mahalleye etüt merkezi kuracağız. Kütüphane ve gençlik merkezi sayısını artıracamız. Bu merkezlerde çocuklara ve gençlere yönelik değerler eğitimi vereceğiz.

³ Yabancı, B. (2021). Work for the nation, obey the state, praise the ummah: Turkey’s government-oriented youth organizations in cultivating a new nation. *Ethnopolitics*, 20(4), 467-499.

⁴ Gençlik Örgütleri Forumu. (2023). 6 Siyasi Partinin “Yarının Türkiye’si İçin Ortak Politikalar Mutabakat Metni’ne İlişkin Açıklama. <https://go-for.org/6-siyasi-partinin-yarinin-turkiyesi-icin-ortak-politikalar-mutabakat-metnine-iliskin-aciklama/>

İlk ve ortaöğretimdeki öğrencilerin okula devam etmek için ihtiyaç duydukları kıyafet ve malzemelerin temini konusunda destek olacak, üniversite çağındaki gençlere yönelik burs uygulamasını yaygınlaştıracaktır.

Gençlere çağın gereklerine uygun şekilde robotik kodlama, yapay zeka ve yabancı dil eğitimi vereceğiz. Bilişim sektörüyle koordineli şekilde gençlere yönelik sertifika programları düzenleyeceğiz.

Gençlere yönelik staj ve iş fırsatlarını artırmak için yerel ölçekte iş dünyası ve kamu sektörü ile işbirliği yapacağız. Buna ek olarak genç girişimci adaylarına iş yeri açma sürecinde mali destek, iş danışmanlığı ve yer sağlama gibi imkanlar sunacağız.

MHP'nin bu beyanları, gençlik hakları doğrultusunda şekillendirilmiş yerel gençlik politikaları olarak nitelendirilememektedir. Bu durumun iki temel sebebi vardır. Bunlardan birincisi, yukarıdaki beyanların, gençlik haklarının temelini oluşturan "her gencin toplumun tüm siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarına katılma hakkına sahiptir"⁵ ve "her genç kendi hayatını ilgilendiren konularda yargılama ve karar verme hakkına sahiptir ve bunu gerçekleştirmek için her türlü fırsata sahip olmalıdır"⁶ ilkelerini kesinlikle içermemesidir. Katılım; gençlerin karşılaştığı çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasal sorunları, kendi eylemlilikleri doğrultusunda ele alma ve çözüme ulaştırmada birincil öncelikli mekanizmalardan biridir ve gençlik haklarının temelini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, MHP'nin gençlik katılımına dair bir beyanda bulunmaması, gençlik hakları açısından oldukça eksik bir politik vizyona sahip olduğunu göstermektedir.

İkinci sebep ise, gençlere yönelik verilecek olan değerler eğitimi vurgusunun gençlerin öznelliğini ihlal eden bir nitelikte olmasıdır. Gençlere yönelik kütüphane ve gençlik merkezlerinin oluşturulması elbette oldukça elzemdir. Ancak, bu gençlere yönelik alanların; gençlerin öznelliklerinin belli bir çıkar uğruna düşünsel ve gelişsel olarak şekillendirilmesi amacıyla kullanılmasından ziyade, gençlerin ihtiyaç ve isteklerini kendi özgün öznellikleri doğrultusunda dile getirdiği ve ele aldığı alanlar olarak değerlendirilmesi ancak gençlik hakları temelli bir yerel gençlik politikası olarak nitelendirilebilir. Ancak MHP'nin beyanları, bu gibi bir yaklaşımın tam karşısında konum almaktadır. İncelemenin "Gençlik Tanımı" başlıklı bölümünde de belirtildiği üzere gençliğin;

[...] istikbal ve istiklalimizin haznedarı [ve] nereden gelip nereye gittiğimizin farkına varan, medeniyetler ve milletler mücadelesindeki konum ve koordinatlarımızı sorumlulukla kavrayan bir gençlik yıkılmaz kale, inmeyen sancak, düşmeyen inanç, vazgeçmeyen atılganlık, geri adımı olmayan taaruz bilincidir.

gibi söylemlerde ele alınması, gençlerin öznelliklerinin göz ardı edildiği ve gençliğin MHP'nin idealleri, normları ve değer sistemleri çerçevesinde tanımlandığını gözler önüne sermektedir.

⁵ Angel, W. A. (2015). *The International Law of Youth Rights*. Brill and Nijhoff Publishers.

⁶ A.g.e.

Bu gibi bir yaklaşım; gençlik haklarının temellerinden birini oluşturan, gençlerin özgün öznellikleri doğrultusunda kendi potansiyellerini gerçekleştireceği sosyal, ekonomik ve politik koşullara sahip olması ilkesini açıkça ihlal etmektedir. Bu sebeple de MHP'nin beyanları gençlik hakları doğrultusunda şekillenen bir yerel gençlik politikası niteliğine sahip değildir.

4. Gençlik katılımı

MHP beyannamesinde gençlik katılımına dair açık bir ifade bulunmamaktadır.

2019 yılında gerçekleştirilen yerel seçime ilişkin seçim verilerine göre, MHP'nin 3 büyükşehir belediye başkanı adayı içerisinde 18-30 yaş arasında genç aday bulunmamaktadır. Öte yandan, MHP'nin 814 belediye başkanı adayından 42'si (%5), 12.503 belediye meclis üyesi adayından 1.600'ü (%12,8), 1.363 il genel meclis üyesi adayından yalnızca 131'i (%10) 18-29 yaş aralığında yer almaktadır. 2019 yılında seçilen adaylara bakıldığında ise MHP'nin 18-29 yaş arasında 3 genç belediye başkanı (%2), 306 genç belediye meclis üyesi (%7) ve 17 genç il genel meclis üyesi (%5) bulunmaktadır. 2024 yerel seçimlerinde ise MHP'nin 2 büyükşehir belediye başkan adayı arasında 18-29 yaş aralığında genç aday bulunmamakta; 804 belediye başkan adayından 31'i (%3,9), 1.466 il genel meclis üyesi adayından 137'si (%9,35), 12.350 belediye meclis üyesi adayından ise 1.696'sı (%13,73) 18-29 yaş aralığında yer alan genç adaylardır.⁷ Sonuç olarak, 2024 yerel seçimlerinde yarışacak olan MHP adayları arasında genç temsiliyeti oldukça düşüktür. Diğer partilerin aday verileri de incelendiğinde sorumluluk ve yetki alanı arttıkça genç aday oranının düştüğü görülmektedir. Bu veriler, gençlik katılımı ve genç temsiliyetine ilişkin önemli bir sorunu işaret etmektedir.

Gençlik katılımını yalnızca aday ve seçilmiş siyasetçiler üzerinden analiz etmek, gençlik katılımını çok yönlü ele almayı engellemektedir. Oysa, gençlik katılımı; demografik ve politik farklılıklara bakılmaksızın, gençlerin bulunduğu her alanda karar alma mekanizmalarına katılabilirliğine işaret etmektedir. Bildirgede gençliğe özel olarak odaklanmaksızın yerel yönetimlere katılımı ilgili aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

Belediye iş ve işlerimde katılımı arttıracak, vatandaşın görüş ve önerilerini belediye yönetimine direkt ifade edebileceği mahalle meclislerini hayata geçirecek, düzenli toplantılar yapılmasını sağlayacağız.

Şehirlerin kalkınma sorunlarını ve ihtiyaçlarını tartışmak ve bunlara çözümler geliştirmek üzere, merkezi yönetim, yerel yönetimleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplumu bir araya getiren Kent Konseylerini aktif olarak çalıştıracamız.

⁷ 2024 seçimlerine ilişkin aday verileri, 6 Mart 2024 tarihinde YSK Açık Veri Portalı'nda yayınlanmıştır. Bu nedenle, 6 Mart 2024 tarihinden önce yayınlanan incelemelere dahil edilemeyen 2024 seçimlerine ilişkin aday verileri, bu incelemeye dahil edilmiştir.

Yerel yönetimlerin katılımcı mekanizmaları geliştirmesi ve yurttaş katılımını güçlendirmesi, demokratik yerel yönetimlerin garantisidir. Ancak, görüş ve önerileri iletmek amacıyla kurulan meclisler, yurttaş katılımı için yeterli olmayabilir. Bunun yanı sıra, başta gençler olmak üzere, halihazırda siyasi katılım açısından sorunlarla karşılaşan grupların anlamını katılımını sağlamak için, mahalle meclisleri ve kent konseyleri yeterli değildir. Bu alanlara gençlerin, kadınların ve diğer dezavantajlı grupların katılımı varolan eşitsizlik ve hiyerarşilere takılmaktadır. GoFor'un 2022 yılında yürüttüğü araştırmaya göre, gençler, oy verdikleri partilerin yönetimindeki belediyelerde karar alma süreçlerini, nüfuz sahibi bir tanıdık olmadan etkilemenin mümkün olmadığını ifade etmiş, diğer partileri genellikle erişilmez olarak gördüklerini belirtmiştir.⁸ Aynı araştırmada gençler, gençlerin şehirlerini ilgilendiren sorunlarda etkili olamamasının sebebi sorulduğunda belediye tarafından etkili olma imkanı sağlanmadığını başlıca sebep olarak öne sürmüştür. Araştırmaya katılan gençlerin yalnızca %23,6'sı yerel yönetimlerde gençlerin yönetime katılma imkanı olduğunu belirtmiş, gençlerin %68,9'luk bir kısmı belediye meclislerinde gençlik kontenjanlarını olmasını savunmuştur. Bu verilere ve sahadaki gözlemlere dayanarak, gençlerin siyasi katılımının önündeki en büyük engellerden birinin yetişkin odaklı siyaset kurumu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, oluşturulacak katılımcı demokrasi kurumlarında kapsayıcılık ve katılımcılık ilkelerinin varolan dezavantajlar kapsamında değerlendirilmesi, bu kurumların oluşturulması ve yürütülmesi süreçlerinde gençlere ve gençlik örgütlerine yer verilmesi gerekmektedir.

Bu alanlara gençlerin katılımının dikkate alınmasının yanı sıra yerel yönetimlerde etkili gençlik katılımının sağlanması için gençlere özel katılım mekanizmalarının (gençlik meclisi, gençlik konseyi, gençlik forumu gibi) oluşturulması gerekmektedir.⁹ Gençlik meclisleri, gençlik merkezleri ve belediyelerde yer alan gençlik çalışanlarının güçlendirilmesi, gençlik katılımına sağladığı imkanlar nedeniyle GoFor'un birincil çalışma alanlarındandır. Bu alanlar, yetişkin siyasetçiler tarafından "gençlerimiz için" denilerek değil, gençler tarafından kurgulanmalı ve koordine edilmelidir. Öte yandan, yerel yönetimlerde bir yandan gençlik meclislerinin olup olmadığını, bir yandan da bu meclislerin gençlik katılımı açısından ne kadar işlevsel olduğunu takip edebileceğimiz herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır.

5. Toplumsal cinsiyet, genç kadınlar ve genç LGBTİ+'lar

Bildirgede genç kadınlara ve LGBTİ+'lara yönelik yer alan ifadeler bazıları şöyledir:

⁸ Gençlik Örgütleri Forumu. (2022). *Gençlerin politik tercihleri araştırması raporu*.

<https://go-for.org/wp-content/uploads/2022/05/Baski-Gençlerin-Politik-Tercihleri.pdf>

⁹ Avrupa Konseyi. (2003). *Gençlerin yerel ve bölgesel yaşama katılımına ilişkin yeniden düzenlenmiş Avrupa Şartı*.

<https://rm.coe.int/1680703901>

Gençlerimiz ve çocuklarımız aileden ve geleneksel değerlerden koparılmakta, önlerine çıkartılan hastalıklı rol modeller sebebiyle kendi örfüne, ailesine ve değerlerine hatta cinsiyetine yabancılaştırılmak istenmektedir.

Bu nedenle, yerel yönetimlerin temel hedeflerinin başında aile kurumu, gençler ve çocuklara yönelik bu açık saldırının önlenmesi yer almalıdır.

Beyannamenin “toplumsal cinsiyet karşıtı” yaklaşımı çerçevesinde kadın hareketi ve LGBTİ+ mücadelesi kriminalize edilmektedir. Bu yaklaşım, uluslararası insan haklarını ihlal etmektedir. Kişilerin yaşama, ifade özgürlüğü ve örgütlenme hakları, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde garanti altına alınmıştır. Kaos GL, LGBTİ+’lara yönelik insan hakları ihlallerine ilişkin raporunu her sene yayımlamaktadır. 2023’e ait raporda LGBTİ+’ların temel haklarının artan ölçüde ihlal edildiği, devlet yetkilileri ve diğer siyasi kişi ve kurumların LGBTİ+’lara dönük artan nefret söyleminin üçüncü kişilerden LGBTİ+’lara yönelen eylemlerden kaynaklı hak ihlallerini arttırdığı belirtilmiştir.¹⁰ LGBTİ+’lara yönelik hak ihlalleri nitelik ve nicelik olarak artarken cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılığın karşısında, insan hakları temelinde bir politik düzlemin yaratılması ihtiyacı artmaktadır.¹¹

Ayrıca, beyannamede kadınlar, eşit ve özgür yurttaşlar olarak değil, toplumsal cinsiyet normları çerçevesinde ev içi bakım rolünü üstlenen bireyler olarak konumlandırılmaktadır. Bu beyanlarda kadınların toplumsal ve politik ihtiyaçları ve talepleri yer almazken toplumsal cinsiyet normları yeniden üretilmekte, kadınlar yalnızca ailenin bir uzantısı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda kadınlara yönelik beyanlar, kadınların halihazırda karşı karşıya kaldığı güvencesiz çalışma, toplumsal hayattan uzaklaşma ve çocuk bakımı da dahil olmak ev içi bakım yükünü üstlenme zorunluluklarını derinleştirecek niteliktedir.

Bu bağlamda, MHP Beyannamesi, genç kadınları görmezden gelirken genç LGBTİ+’lara yönelik ayrımcı söylemleri yeniden üretmektedir. Oysa, genç kadınlar ve genç LGBTİ+’ların siyasi ve toplumsal hayatta eşitlik, şiddet, yoksullaşma, güvencesiz çalışma, ev içi emeğin ve bakım yükünün genç kadınlara bırakılması, ulaşım, sağlık ve eğitime erişim, psikososyal destek başlıklarında yaşadığı sorunlar derinleşmekte. Devlet politikalarının, toplumsal kutuplaşma ve şiddetinin yansımasını hayatlarında birebir hisseden genç kadınlar ve LGBTİ+’ların yaşadıkları sorunları dikkate alan, farklılaşan sorunlara farklılaşan çözümler

¹⁰ Kaos GL. (2024). *Vazgeçmek yok! LGBTİ+’ların insan hakları 2023 yılı raporu.*

<https://kaosgldernegi.org/images/library/lgbti-larin-i-nsan-haklari-raporu-2023-1.pdf>

¹¹ Ayrıca bkz. Genç LGBTİ+ Derneği. (2024). *Siyasetçiler için LGBTİ+ hakları rehberi.*

<https://genclgbti.files.wordpress.com/2024/02/siyasetciler-icin-lgbti-haklari-rehberi-6.pdf>

UNDP/PGA. (2017). *İnsan haklarının geliştirilmesi ve LGBTİ kişilerin içerilmesi: Parlamenterler için bir el kitabı.*

<https://www.pgaaction.org/inclusion/pdf/handbook/tr.pdf>

üretebilen, politika üretme mekanizmalarına birinci elden dahil olmaları için alan açan bir yerel yönetim bu dönem için elzemdir.

6. Genç istihdamı

MHP'nin genç istihdamına dair beyanları şu şekildedir:

Gençlere yönelik staj ve iş fırsatlarını artırmak için yerel ölçekte iş dünyası ve kamu sektörü ile işbirliği yapacağız. Buna ek olarak genç girişimci adaylarına iş yeri açma sürecinde mali destek, iş danışmanlığı ve yer sağlama gibi imkanlar sunacağız.

Gençlere çağın gereklerine uygun şekilde robotik kodlama, yapay zeka ve yabancı dil eğitimi vereceğiz. Bilişim sektörüyle koordineli şekilde gençlere yönelik sertifika programları düzenleyeceğiz.

Bu beyanlar, Türkiye'deki gençlerin güvenceli, temel gelir sağlayan ve kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerini sağlayacak şekilde istihdam edilmelerini gerçekleştiremeyecek niteliktedir. Bu durumun iki temel sebebi vardır. Bunlardan birincisi, bu beyanların somut eylem planları ve bu planların uygulanabilirliği yönünden oldukça yetersiz olmasıdır. Gençlerin stajlara ve istihdama olan erişimlerinin artırılması adına yerel ölçekte özel ve kamu sektörleri arasında işbirliklerinin oluşturulması her ne kadar önemli olsa da, bu işbirliklerinin hangi alanlarda gerçekleştirileceği, bu işbirlikleri kapsamında ne tür programların oluşturulacağı veya hangi kaynakların nasıl kullanılacağı gibi temel detayları içermeyen bu gibi bir beyan, gençlere ilerici ve güvenceli bir istihdam alanı oluşturmaktan çok uzaktadır.

İkinci sebep ise, yukarıdaki beyanların çoğunlukla genç girişimciliği (özellikle de kodlama ve yapay zeka gibi bilişim sektörü odaklı girişimcilik) üzerine odaklanmasıdır. Bu gibi kısıtlı bir istihdama teşvik, genç işgücünün çeşitliliğini sınırlandırmakta ve bu doğrultuda ekonomik kalkınmanın önünde temel bir engel oluşturmaktadır. Her ne kadar teknolojiye dayalı girişimcilik ekonomik kalkınma açısından önemli bir yere sahip olsa da, ekonominin sürdürülebilir bir biçimde büyümesi ve kapsayıcı olması için gençlerin farklı sektörlerde de istihdam edilmesi gerekmektedir. Öte yandan; girişimcilik oldukça yüksek riskli ve düşük sosyal güvenceli bir istihdam türüdür. Dolayısıyla, halihazırda oldukça güvencesiz, kaynaklara erişimi kısıtlı ve dar gelirli olan gençleri yalnızca girişimciliğe teşvik etmek, gençlerin kendini gerçekleştirebileceği, ekonomik sömürden korunduğu, sağlığına ve bütünsel gelişimine zarar vermeyecek, açlık ve yoksulluktan korunmasını ve sosyal güvenlikten yararlanmasını sağlayacak bir genç istihdam modelinden MHP'yi oldukça uzakta konumlandırmaktadır.

7. Beceri geliştirme ve kültür sanat

Beyanname metninde gençlerin becerilerinin geliştirilmesiyle ilgili aşağıdaki maddeler yer almaktadır:

Milli ve manevi değerlerimizi gençlerimiz ve çocuklarımız başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerine hatırlatacak ve bunların toplumsal hafızadaki yerlerinin kalıcı olmasını sağlayan kültürel faaliyetler MHP'li belediyeler için en mühim faaliyet alanlarının başındadır.

Bu doğrultuda çocuklar ve gençler başta olmak üzere her yaşta insanımızın spor yapmasını sağlamak için yeni spor alanları inşa edeceğiz. Mevcut tesislerin imkan ve kapasitesini artıracaktır.

Çocuklarımızın ve gençlerimizin güvenli ortamda ders çalışmalarını temin için her mahalleye etüt merkezi kuracağız. Kütüphane ve gençlik merkezi sayısını artıracaktır. Bu merkezlerde çocuklara ve gençlere yönelik değerler eğitimi vereceğiz.

Gençlere çağın gereklerine uygun şekilde robotik kodlama, yapay zeka ve yabancı dil eğitimi vereceğiz. Bilişim sektörüyle koordineli şekilde gençlere yönelik sertifika programları düzenleyeceğiz.

Öncelikle, belediyeler tarafından üstlenilmesi planlanan kültürel faaliyetleri "milli ve manevi değerler" içerisinde çerçevelemek, kapsayıcılık ve bütüncüllük açısından çeşitli sorunlar taşımaktadır.¹² MHP, tarihsel ve siyasi konjonktürde yeniden yapılandığı "milli ve manevi değerler" çerçevesi içerisinde gençlere yönelik planlanan kültür sanat ve beceri geliştirme hizmetlerini sıkıştırmaktadır. Bu bağlamda MHP, gençlerin ihtiyaç ve taleplerini karşılamaktan ziyade gençliği kendi çizdiği "milli ve manevi değerler" çerçevesi içerisinde tekrar şekillendirmeye çalıştığını beyan etmektedir. Bu yaklaşım, bu çerçeve içerisinde sığmayan gençlik gruplarının "tehlike ve sorunlu", "milli ve yerli olmayan" gruplar olarak tanımlanmasına yol açmaktadır.

Öte yandan, gençler, belediyeler bünyesindeki hizmetlerinin ve mekanların yalnızca yararlanıcısı ya da ziyaretçisi olarak konumlandırılmamalıdır. Gençlerin bu alanların oluşturulması ve koordine edilmesi sürecinde gençlerin karar alma mekanizmalarına dahil edilmesi, gençlerin bu alanlarda kendilerini geliştirmeleri ve gerçekleştirmelerinin garantisidir.

Büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere belediyelerin bahsi geçen mekan ve etkinliklere dair kapasitesi olmakla birlikte bu mecraların kaç genç için ulaşılabilir olduğu, katılım gösteren gençlerin sosyo-ekonomik durumu, dezavantajlı gençlerin bu mekanlardan yararlanmalarının önündeki engellere dair veri ve çalışmalar bulunmamaktadır. Toplum

¹² Bu sorunlar, bu incelemenin Gençlik Tanımı bölümünde de ele alınmıştır.

Gönüllüleri Vakfı'nın yürüttüğü araştırmaya göre gençlerin yalnızca %12,9'u belediyelere ait sosyal tesisleri kullanmaktadır.¹³

Derinleşen ekonomik kriz ve genç yoksulluğu ile birlikte, başta öğrenci gençler olmak üzere gençler, kültür sanat faaliyetlerine katılımlarına dair çeşitli talepleri ve kaygıları dile getirmektedir. Öte yandan, başta kırsalda yaşayan gençler, ne eğitimde ne istihdamdaki gençler ve işçi gençler olmak üzere milyonlarca genç için için kültür sanat faaliyetlerine katılım talebi, gündelik hayata dair bir talep olamamaktadır. Bu duruma dair gençlerin kültür sanat faaliyetlerine katılımının sağlanması için bu alanların katılımcı ve kapsayıcı şekilde örgütlenmesi ve daha kapsamlı sosyal politikaların üretilip hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu politikaların üretim süreçlerine gençlik örgütlerinin dahil edilmesi, yerelerde gençlerin talepleri ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması elzemdir.

8. Barınma

MHP'nin barınmaya ilişkin beyanları şu şekildedir:

Ülkemizde deprem riski, nüfus artışı ve yeni evlilikler gibi nedenlerle konut ihtiyacının her geçen gün arttığı bilinmektedir. Şehirlerimizin merkeze yakın, deprem ve doğal afetlere karşı korunaklı alanlarında konut inşa edilebilecek yeni alanlar üretip halkımızın istifadesine sunacağız.

Konut tahsisinde daha ince evi olmayan ailelere ve yeni evlenen çiftlere öncelik vereceğiz.

Hem kooperatiflere hem de vatandaşlara yeni konut üretimi aşamasında mimari ve mühendislik projelerinde destek vereceğiz.

Özellikle dar gelirli vatandaşlarımızın kullanımına sunulmak üzere belediyelerin inisiyatifıyla yeni sosyal konutlar inşa edeceğiz.

Bu beyanlar; gençlerin barınma krizini ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir biçimde çözemeyecek niteliktedir. Bu durumun iki temel sebebi vardır. Bunlardan birincisi, yukarıdaki beyanların barınma krizinin sebeplerini basit bir arz-talep örtüşmezliği olarak temellendirmesidir. Bu gibi bir yaklaşım, barınma krizini yetersiz konut ve barınmaya olan fazla talep olarak ele alarak, yeni imar alanlarının oluşturulması ve bu kapsamda inşaata dayalı bir çözüm önerisi sunmaktadır. MHP'nin "konut inşa edilebilecek yeni alanlar üretmek", "hem kooperatiflere hem de vatandaşlara yeni konut üretimine dair destek sunmak" gibi beyanları bu gibi bir yaklaşımın etrafında şekillenen imara dayalı politika önerileridir. Oysa, Türkiye'deki barınma krizinin yapısal boyutları incelendiğinde, bu durumun bir arz-talep örtüşmezliğinden kaynaklanmasından ziyade, Türkiye'de konutun bir temel hak ve ihtiyaç olarak algılanmaktan

¹³ Toplum Gönüllüleri Vakfı. (2022). *Gençlerin ihtiyaçları araştırması*.
<https://www.tog.org.tr/files/aramalar/konda-genclerin-htiyaclari-arastirmasi-2022.pdf>

yatırım aracı olarak kavramsallaştırılmasına olan evrim olduğu görülmektedir. Bu süreçte, hali hazırda var olan sosyo-ekonomik eşitsizlikleri daha da derinleştiren bir boyuta yol açmaktadır¹⁴. Toplumun %10'luk kesimi bu gibi yatırımlar aracılığıyla daha da birikim sağlarken konut fiyatlarını yukarıya çekmektedir¹⁵. Böylelikle düşük ve düzensiz gelire sıkıştırılmış gençler için konut seçenekleri git gide kısıtlanmaktadır. Bu bağlamda MHP, gençlerin barınma krizininin eşitsizliğe dayanan ekonomik bir yapısal sorun olduğunu göz ardı eden ve bu doğrultuda eşitlik ve kamu yararı ilkesine dayanan yeniden dağıtımcı bir vizyondan ziyade arz-talep ilişkisi yaklaşımıyla imara dayanan ve eşitsizlikleri sürdürecektir olan bir politik vizyon geliştirmektedir.

İkinci sebep ise, yukarıdaki beyanların gençlerin barınma krizinin temelini oluşturan ekonomik sebeplerin yanı sıra sosyal yapısal sebepleri göz ardı etmesidir. Türkiye'de gençler, yetişkin merkezli ve ahlakçı tahakküm altında ezilerek "bekara ev yok", "kızlı-erkekli kalmaya izin vermiyoruz", "öğrenciye ev vermem" gibi söylemlerle barınma haklarından alı konulmaktadır. Bu bağlamda, MHP'nin bu gibi ötekileştirici sosyal yaklaşımlara karşın politika müdahaleleri geliştirmemesi, Parti'yi gençlerin barınma krizini ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir biçimde çözmekten uzakta konumlandırmaktadır. Ayrıca, "konut tahsisinde daha ince evi olmayan ailelere ve yeni evlenen çiftlere öncelik vereceğiz" beyanı ile MHP, gençlerin barınma kapsamında marjinalize edilmesini yalnızca göz ardı etmekle kalmayıp, aileci bir yaklaşımla gençlerin yalnızca yeni aile kurmaları kapsamında barınmaya olan erişimlerinin önceleneceğini vurgulayarak yukarıda bahsedilen gençleri barınma haklarına erişimden alıkoyan sosyal yapıları katmanlaştırmaktadır.

9. Sağlık ve psikososyal destek

Beyanname metninde gençlere yönelik sağlık ve psikososyal desteğe erişim hakkında aşağıdaki ifadeler bulunmaktadır:

Uyuşturucu ile mücadele başta olmak üzere her türlü bağımlılıkla mücadele edeceğiz. Bu amaçla danışma ve rehabilitasyon merkezleri oluşturacağız. Kurulacak yeni nesil kent bilgi sistemi aracılığıyla yüksek riskli bölgeleri belirleyip buralarda çocukların ve gençlerimizin zehir tacirlerinin tuzağına düşmemesi için tedbirler alacağız.

¹⁴ Madden, D. & Marcuse, P. (2016). The permanent crisis of housing. <https://jacobin.com/2016/10/housing-crisis-rent-landlords-homeless-affordability/>

¹⁵ Ekici, Y. (2022). Barınma krizi serbest piyasanın dinamikleriyle çözülemez. <https://www.gazeteduvar.com.tr/barinma-krizi-serbest-piyasanin-dinamikleriyle-cozulmez-haber-1578592>

Bu çerçevede, yalnızca madde bağımlılığına odaklanan bir sağlık ve psikososyal desteğe erişim vizyonu, gençlerin bugün açısından karşı karşıya kaldığı ve iyi olma halini sekteye uğratan nedenlerle mücadele açısından yetersizdir. Sağlık ve psikososyal desteğe erişim, geri kalan bütün gençlik politikaları gibi, sorun değil, ihtiyaç odaklı olmalıdır. İhtiyaç odaklı ve kanıta dayalı bir psikososyal destek politikası, toplumsal nedenlerden ötürü depresyon ve anksiyete gibi rahatsızlıkların oransal olarak daha fazla görüldüğü genç kadınlar ve LGBTİ+'lar başta olmak üzere tüm gençlere erişilebilir olmalıdır.

Zihin sağlığı ve genç intiharları çalışmalarına bakıldığında madde bağımlılığının yanı sıra işsizlik, ekonomik kriz, gelecek kaygısı, aile/toplum/akran baskısı, çalışma yaşamında yaşanan sorunlar, etnik ve cinsel yönelim temelli ayrımcılık öne çıkan nedenlerdir.¹⁶ Gençlerin zihin sağlığı ve iyi olma halini etkileyen toplumsal nedenler önemini korumaktadır. Bu nedenle, bireylere verilecek psikososyal destek kritik olsa da bu sorunlara daha katmanlı ve kompleks sosyal politikalarla karşılık verilmesi gerekmektedir. Toplumsal ve sistemsel eksiklikler nedeniyle sekteye uğrayan zihin sağlığı ve iyi olma hali için, yalnızca bireylerin dayanıklılığını artırmak değil, sistemlerin ve politikaların dayanıklılığını artırmak kalıcı bir çözüm sunabilir.

Ayrıca, Türkiye'de yerel yönetimlerin sağlık ve psikososyal destek merkezleri bulunmakta fakat bu merkezlerin nerelerde yoğunlaştığı, kaç kişiye ve hangi gruplara ulaştığı, verilen hizmetlerin kalitesi ve yeterliliği üzerine veri ve çalışmalar bulunmamaktadır. Yerel yönetimler sağlanan bu ve benzeri hizmetlerin kanıta dayalı gerçekleştirilmesi, farklı gençlik gruplarının farklılaşan sorunlarını gözetmesi, erişilebilir ve ilgili kurumlarca belirlenen sağlık ve zihin sağlığı standartlarına uyması, verilen hizmetlerin izlenmesi için veri ve haritalandırma çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

10. Çevresel sürdürülebilirlik ve adalet

MHP'nin çevresel sürdürülebilirlik ve adalet ile ilişkilendirilebilecek olan beyanları aşağıdaki gibidir:

Tüm yerel yönetimlerde küresel boyuta ulaşan iklim krizi ile mücadele konusunu merkezimize alacağız; belediye faaliyetlerinden kaynaklı sera gazı emisyonlarının tespit edilmesi, hesaplanması ve karbon ayak izi haritasının oluşturulması için çalışmalara başlayarak, üretim ve sanayi tesislerine rehberlik edeceğiz.

¹⁶ İstanbul Gençlik Araştırmaları Merkezi. (2023). *Türkiye Genç İntiharları: Farklı bir dünya için umut yeşertirken genç intiharlarından ders almak*.
<https://www.genclikarastirmalari.org/post/turkiye-de-genc-intiharlari-arastirma-raporumuz-yayinda>

Binalarda enerji verimliliğini sağlamak için proje desteği sağlayacak; bürokratik süreçleri hızlandıracak ve kolaylaştıracaktır.

Atık oluşumunun önlenmesini ve israfın azaltılmasını yaygınlaştıracak, atıkların dönüşümünü teşvik eden ve bunların ekonomiye yeniden kazandırılmasını sağlayan mekanizmaları güçlendireceğiz. Bu doğrultuda akıllı geri dönüşüm konteynerlerinin sayısını artırarak atıkların toplama oranını artıracaktır.

Park ve bahçe sayılarını artıracak, doğanın ve bilhassa ormanlarımızın korunmasına özen gösterecek bu bağlamda vatandaşlarımızla fidanlar dikip büyüteceğiz.

MHP'nin bu beyanları çevresel sürdürülebilirlik ve adalet bakımından temel bir eksikliğe sahiptir. Bunlardan birincisi, uyum (*adaptation*) ve azaltım (*mitigation*) stratejileri arasındaki dengesizliktir. Azaltım; iklim ve diğer çevresel krizlere sebep olan faktörleri (karbon emisyonu, ormansızlaştırma vb.) ortadan kaldırmayı, yavaşlatmayı ya da tersine çevirmeyi amaçlayan bir stratejidir. Ancak günümüz şartlarında, azaltım her ne kadar önemini korusa da, iklim ve çevresel krizlerle mücadelede tek yöntem olmaktan çıkmıştır. Bunun sebebi, azaltım stratejilerinin (istikrarlı uygulanması koşulunda) uzun vadede sonuç vermesidir. Ne yazık ki, toplumları iklim ve çevresel krizlerin etkilerinden korumak için böyle bir süreye bugün sahip değiliz.¹⁷ Bu bağlamda, uyum stratejileri büyük önem kazanmıştır. Uyum stratejileri; gerçekleşmekte olan ya da gerçekleşmesi beklenen iklim ve çevre koşullarına uyum sağlayarak özellikle de gençlik gibi marjinalize edilmiş grupların temel hak ve ihtiyaçlarını (gıda, su, sağlık, barınak, geçim kaynağı vb.) gerçekleştirebilmesini sağlayan eylemler bütünüdür. Bu stratejiler içerisinde en önemlileri; i) iklime ve diğer çevresel krizlere dayanıklı (aşırı sıcaklar, aşırı soğuklar, seller, yangınlar, fırtınalar vb.) erişilebilir ve kapsayıcı kent yapıları oluşturmak, ii) yerel kayıp ve hasar fonu gibi sosyal güvenlik ağlarının oluşturulması, iii) dezavantajlı gruplara yönelik ekonomik olarak dayanıklılık sağlayıcı adil ücret uygulamaları ve nakit transferi programlarının hayata geçirilmesi, ve iv) iklim ve çevresel sürdürülebilirlik eğitimleri sağlamaktır¹⁸.

Yukarıdaki beyanlardan da anlaşılacağı üzere, MHP beyanlarında yalnızca azaltım stratejilerine yer vererek gençliğin iklim ve diğer çevresel krizler karşısındaki özel kırılganlıklarını en aza indireyecek olan uyum stratejilerini göz ardı etmektedir. Gençlik iklim ve çevresel krizlerin etkilerini ve bu etkiler kapsamında gelişen adaletsiz sosyoekonomik değişimin etkilerini hayatlarının diğer gruplara görece olarak daha büyük bir bölümünde yaşayanlar olarak hak ihlallerine en çok maruz kalan toplumsal gruplardandır. Bu bağlamda, çevresel adaleti sağlamayı hedefleyen bir yaklaşım; gençlerin bu bağlamdaki özel konumu

¹⁷ UNDP. (2024). What is climate change and why is it crucial?.

<https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/what-climate-change-adaptation-and-why-it-crucial>

¹⁸ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). 2022. *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability*. Cambridge University Press.

karşısında karşılaştığı sorunları en aza indirmek ve/veya ortadan kaldırmak adına gençlere özel oluşturulmuş hasar ve kayıp fonu, adil ücret uygulamaları, nakit transferi programları ve gençler için erişilebilir iklime dayanıklı kent ve konut yapılarının oluşturulması gibi politika müdahaleleri öngörmektedir. Ancak, MHP bu gibi politikalara beyanlarında yer vermeyerek gençlerin iklim ve diğer çevresel krizler karşısındaki kırılganlığını ve yaşadıkları hak ihlallerini derinleştirerek sürdüreceği bir niteliğe sahiptir.

Bunların yanı sıra, MHP'nin azaltım stratejileri derinlik, izleme ve değerlendirme, katılım ve adil erişim yönünden oldukça eksiktir. Beyan edilen azaltım politikalarının nasıl hayata geçireceği, hangi kaynaklardan fonlanacağı, ve fon dağılımının hangi kriterlere göre önceliklendirileceğine dair detaylar beyannamede yer almamaktadır. Buna ek olarak, sera gazı emisyonlarının tespit edilmesi, hesaplanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerinde kullanılacak olan metodoloji, bu süreçlerde elde edilecek verilerin etkililiği, anlamlılığı ve sürdürülebilirliği yönünden büyük önem taşımaktadır. Bu gibi metodolojik detaylara da yer verilmemesi MHP'nin beyanlarını derinlik ve izleme-değerlendirme yönünden oldukça yetersiz kılmaktadır. Belediye faaliyetlerinden kaynaklanan emisyonların azaltılması, toplumun farklı kesimlerini farklı şekilde etkileyebilecek bir politikadır. Bu süreçte toplumun her kesiminin adil bir şekilde bu politikalardan yararlanabilmesi için gençlerin ve yerel halkın bu politikaların geliştirilme, uygulama ve izleme-değerlendirme süreçlerine katılımı elzemdir. Sonuç olarak, bu gibi bir katılımı önceleyen beyanlara sahip olmaması ve yukarıda bahsedilen diğer sebepler nedeniyle MHP çevresel sürdürülebilirlik ve adalet bakımından oldukça yetersiz bir vizyona sahiptir.

11. Sonuç ve değerlendirme

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, MHP'nin beyannamesinde yer alan beyanları gençliğin yaşadığı çeşitli yapısal sorunları çözüme ulaştırmada ilericilikten, etkilikten ve sürdürülebilirlikten uzak bir nitelikte bulunmuştur. Bunun temel sebebi ise yukarıda detaylıca incelenen farklı temalar kapsamındaki gençliğin mevcut durumunun yapısal analizinden yoksun, dışlayıcı, ve gençlerin sorunlarının “nasıl” çözüleceğine dair oldukça yetersiz ve belirsiz bir nitelikte olmasıdır.

Sonuç olarak MHP'nin beyanları, gençleri “ideal” bir gençlik tanımı içerisinde nesneleştiren; gençlik haklarından tamamen kopuk; gençlik katılımından bahsetmeyen; kadınları toplumsal cinsiyet normları içerisinde tanımlayarak LGBTİ+'lara karşı ayrımcı söylem üreten; gençlerin güvenceli istihdama olan erişimlerini sağlamaya dair belirsiz ve yetersiz bir politik vizyona sahip; gençlere yönelik beceri geliştirme ve kültür sanat faaliyetlerinde gençleri yalnızca yararlanıcı olarak tanımlayan; barınma krizinin ekonomik ve toplumsal yapısal sebeplerini göz ardı eden ve gençlerin barınmaya olan erişimlerini aileci bir yaklaşımla daha da kısıtlayan; gençlere yönelik sağlık ve psikososyal destek hizmetlerini ihtiyaç değil, sorun odaklı ele alan; ve gençlerin iklim ve diğer çevre krizleri karşısındaki kırılganlıklarını ve bu bağlamda yaşadıkları derin hak ihlallerini sürdüren bir yaklaşıma sahiptir.

**GENÇLİK
ÖRGÜTLERİ
FORUMU**

**#kaç
genc
var.** SEÇİM
2024

Mart 2024

www.go-for.org